

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. januarja 1911.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Kako se skliče in vrši občni zbor. Vloge zadrug po občnem zboru. Pristojbine in davki. Kmetijsko zadružništvo in draginja živil. Gospodarska organizacija — spas Istre. Vestnik Zadružne Zveze. Gospodarske drobtine. Razglas. Občni zbori.

Kako se skliče in vrši občni zbor?

Ko je računski zaključek za preteklo upravno leto narejen in ga je odobrilo tudi nadzorstvo, treba je misliti na občni zbor. Ker marsikateri zadrugi ni popolnoma znano, kaj je treba ob priliki občnega zbora vse storiti, podajamo v naslednjem kratko navodilo, kako naj se občni zbor skliče, kako naj se vrši in kaj je treba storiti po občnem zboru.

Skliče se občni zbor tako, kakor zahtevajo pravila. Pri raznih zadrugah obsegajo pravila o tej stvari zelo nejednake določbe, tako na primer, da se razglasi občni zbor po določenih časniki, z oklicem pred cerkvijo ali da se občni zbor razglasi z razpisom, ki se nabije v poslovnem prostoru zadruga itd. Naj bo način razglasitve ta ali oni, vedno se je treba strogo držati določb, ki so navedene v pravilih, kako naj se skliče občni zbor. V nasprotnem slučaju bi bil občni zbor neveljaven in bi ga bilo treba še enkrat sklicati.

V dotičnem razglasu naj se navede dan, katerega se ima občni zbor vršiti, dalje kraj, kjer se bo vršil in čas, ob katerem se bo

prišel. Poleg tega je treba navesti vse predmete, o katerih se bo sklepalo, ali — kakor pravimo — treba je občnemu zboru določiti dnevni red, spored.

Opozoriti nam je tukaj na § 30 zadrurnega zakona, ki se glasi: „Občni zbor se ima sklicati na način, kakor je to določeno v pravilih. Namen občnega zbora se mora ob sklicanju vselej naznaniti. O predmetih, katerih razpravljanje ni bilo na ta način naznanjeno, se ne more sklepati; od tega je izvzet le sklep, glede na občnem zboru stavljenega predloga, da naj se skliče izreden občni zbor. Za stavljenje predlogov in za razpravljanje brez sklepanja ni treba oznanila“.

Običajne točke dnevnega reda so naslednje: 1.) Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2.) Poročilo načelstva. 3.) Poročilo nadzorstva. 4.) Potrjenje računskega zaključka za preteklo poslovno leto. 5.) Volitev načelstva. 6.) Volitev nadzorstva. 7.) Prememba pravil. 8.) Poročilo o izvršeni reviziji. 9.) Slučajnosti.

Predno se začne razpravljati o posameznih točkah, naj pred-

sednik konstatira, da je bil občni zbor pravilno sklican in da je sklepčen. Nato naj imenuje zapisnikarja in morebitne overovatelje, če je v pravilih predpisano, da se morajo imenovati overovatelji.

Kedaj je občni zbor pravilno sklican, o tem smo ravnokar govorili. Sklepčen je pa tedaj, če je navzočih toliko članov, kolikor je določeno v pravilih. Če bi ne bilo v pravilih glede sklepčnosti ničesar ugotovljenega, je občni zbor sklepčen, ako je navzoč najmanj deseti del članov (§ 31. zadr. zak.). Le tedaj, kadar se vsled nesklepčnosti prvega občnega zbora vrši drug občni zbor, se more veljavno sklepati ob vsakem številu pričujočih zadrušnikov (§ 32. zadr. zak.).

V zapisniku, ki se vodi o občnem zboru, naj se vselej ta izjava predsednikova izrečno omeni. Če je bil občni zbor razglašen v kakem časniku, naj se navede številka in ime dotičnega lista in datum izdanja. Glede sklepčnosti pa naj se zabeleži, koliko ima zadruga članov in koliko je od teh navzočih. To je potrebno zaradi tega, ker se mora prepis zapisnika poslati raznim oblastem, ki morajo na podlagi zapisnika presoditi, če so bili sklepi veljavni ali ne.

Ko se je to konstatiralo, se preide v podrobno razpravo o posameznih točkah dnevnega reda.

V imenu načelstva naj poroča predsednik ali kak drug odbornik o delovanju zadruge v pretekli poslovni dobi. Omeni naj se, če je zadruga napredovala ali nazadovala in če ni bilo uspeha, [kakšni so bili vzroki, ki so ovirali združno delovanje. Opozori naj združnike na dolžnosti, ki jih imajo do zadruge, naj bodo zvesti, zanesljivi in vestni člani itd.

Nadzorstvo naj poroča, kako je poslovalo in pregledovalo delovanje načelstva, koliko je imelo sej, ter naj končno stavi predloge glede absolutorija načelstvu, glede

odobritve računskega zaključka in glede morebitne razdelitve dobička pri tistih zadrukah, pri katerih se sme čisti dobiček po pravilih deliti.

Računski zaključek, ki obsega same suhoparne številke, naj se članom nekoliko natančneje obrazloži. Zlasti važnejšim postavkam naj se doda nekaj pojasnil, da dobe združniki več vpogleda v gospodarstvo zadruge.

Pri volitvi načelstva in nadzorstva naj se zopet natanko upoštevajo določbe pravil. Če je kak odbornik med letom izstopil iz načelstva in je po sklepu skupne seje načelstva in nadzorstva mu bil izbran naslednik, opravlja ta svoje posle samo do prihodnjega občnega zbora in je tedaj potrebna dopolnilna volitev za mesto prvega (izstopivšega) odbornika.

Vsi oni odborniki, ki so odstopili, naj se v zapisniku navedejo imenoma in ravno tako je imenoma navesti tiste, ki so bili sedaj izvoljeni v načelstvo. Navede naj se tudi njih stan in bivališče. Ako se volitev ni izvršila soglasno, je tudi povedati, s kolikimi glasovi so bili posamezni odborniki izvoljeni.

Kdaj se sme voliti z vzklikom, o tem imajo navadno pravila natančnejšo določbo. Ako bi pa v pravilih take določbe ne bilo, je volitev z vzklikom dopustna le, če nihče ne ugovarja.

Za izpremembo pravil zadostuje v nekaterih slučajih navadna večina navzočih članov, v nekaterih pa se zahteva posebna večina oddanih glasov, zlasti za izpremembo pravil in za razdružitev zadruge. Tudi te določbe pravil je treba vedno upoštevati. Izpremembo pravil je treba v zapisniku dobesedno zabeležiti, pri čemer naj se navedejo posamezni paragrafi pravil, ki so se izpremenili, oziroma odstavki teh paragrafov in natančno besedilo, kako se bo dotično mesto v pravilih odslej glasilo. Zna se pa zgoditi, da bi registracijska sodnija

kasneje kake take premembe ne hotela vpisati v združni register, češ da je v nasprotju z združnim zakonom. Zato priporočamo zadrugam, da naj nameravane izpremembe poprej naznanijo svoji zvezi in jo vprašajo za svet, če bi bila taka in taka izprememba dopustna in umestna.

Revizijsko poročilo naj nobena zadruga ne pozabi djati na dnevni red, če je bila v dotični poslovni dobi izvršena revizija in je zadruga revizijske spise že prejela. Drugače utegne sodnija načelstvu naložiti občutne globe. Revizijsko poročilo se mora na občnem zboru v celoti prebrati.

Slučajnosti, raznoterosti, nasveti, prost razgovor ali kakor se že imenuje ta točka, ki se navadno dene na zadnje mesto vsporeda, je določena samo za morebitue razprave. Marsikje mislijo, da se more pri tej točki sklepati o vsem, kar ni bilo že v ostalem dnevnem redu obsežno. Pa ni res! Kakor smo videli iz § 30. zadr. zak., mora biti vsak predmet, o katerem naj se pri občnem zboru sklepa, jasno in točno naveden. Pač pa je dopustno, da se pri tej točki samo razpravlja o stvareh, ki že prej niso prišle v razgovor.

Občni zbor vodi navadno načelnik ali njegov namestnik oziroma tista oseba, ki je v to določena po pravilih. Če bi ne bilo v pravilih nobene določbe v tem oziru, smejo združniki iz svoje srede izbrati predsednika občnemu zboru.

O občnem zboru je voditi poseben zapisnik (§ 34. zadr. zak.), v katerega je treba vpisati vse sklepe občnega zbora. Zapisnik je v zmyslu zakona na pol javna knjiga, ker imajo vsi združniki in upravne oblasti pravico, da smejo vanj vpregledati. Zapisnik naj se ne vodi preobširno, vendar pa tudi ne prekratko. Poda naj v glavnih potezah zadostno sliko o vsem, kar se je godilo pri občnem zboru. Zapisnik je treba podpisati tako, kakor določajo pravila; navadno ga podpišeta predsednik in za-

pisnikar, oziroma če je bil imenovan kak overovatelj, tudi le-ta.

Vzorec za zapisnik je dobiti pri Združni Zvezi.

Pripomniti imamo tudi, da je prav umestno in priporočljivo, če se z občnim zborom združi poljudno predavanje o kakem primernem predmetu.

Omeniti nam je še nepravilnost, ki se je vgnezdila pri mnogih zadrugah, namreč nepravilnost, da se občni zbor ne vrši v tistem času kakor to zahtevajo pravila, oziroma zakon. V § 22. zadr. zak. je izrečno predpisano, da mora načelstvo vsake zadruge tekom prvih šestih mesecev vsakega poslovnega leta oznaniti računski zaključek preteklega poslovnega leta z bilanco vred. Računski zaključek pa je samo takrat veljaven, če ga je odobrila občni zbor. Pri onih zadrugah, ki sklepajo svojo upravno dobo z dnem 31. decembra, se mora torej občni zbor vršiti najkasneje do konca meseca junija vsakega leta. Če je pa v pravilih določena krajša doba, držati se je tega roka.

Vloge zadrug po občnem zboru.

Po občnem zboru morajo zadruge napraviti različne vloge in jih predložiti pristojnim oblastim. Te vloge so:

I. Vloga na okrajno glavarstvo (kot politično oblast),

s katero se tekom 8 dnij po izvršenem občnem zboru predloži dva izvoda računskega zaključka, ki je bil odobren na zadnjem občnem zboru, in pa celoten prepis zapisnika o občnem zboru. Tiskovino je dobiti pri Združni Zvezi. Vloga je prosta kolka in ravno tako priloženi prepis zapisnika o občnem zboru (§ 7 zak. z dne 21. maja 1873, drž. zak. št. 87.) To vlogo je treba napraviti vsled določbe § 35 združnega zakona. Prepis zapisnika o ob-

čnem zboru morata na koncu overoviti dva člana načelstva, t. j. potrditi s svojim podpisom, da se prepis strinja z izvirnikom.

Za slučaj, da so se na občnem zboru izpremenila pravila v kaki točki, se mora izprememba naznaniti okrajnemu glavarstvu — v kar služi ista tiskovina — ter se mora to zgoditi najdalje v 8 dneh po vpisu premembe v združni register. Tudi ta vloga je prosta kolka. Obe vlogi se pa lahko tudi združiti v eno, tako da je manj pisarij.

II. Vloga na okrajno glavarstvo (kot davčno oblast),

ki se poda zaradi odmeritve pridobninskega davka.

Z ozirom na pridobnino delimo zadruge v tri vrste, namreč: *a*) v zadruge, ki so pridobnine popolnoma proste; *b*) v zadruge, ki so pridobnine pogojno proste; *e*) v zadruge ki nimajo glede pridobnine nobenih ugodnostij.

a) Pridobninskega davka so popolnoma oproščene rajfajznovke (§ 84, *e*) zak. z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220). Oproščene so dalje popolnoma pridobnine „zadruge in družbe kmetovalcev za skupno nabavo semen, gnojil, plemenske živine, strojev in orodja in drugih kmetijskih proizvodnih potrebščin, če se čisti dobiček ne razdeljuje“, dalje take zadruge (t. j. zadruge in združbe kmetovalcev) za skupno predelovanje in vnovčenje samopridobljenih kmetijskih pridelkov udeležnikov, toda z istimi omejitvami, katerim je podvrženo oproščenje posameznega kmetovalca od splošne pridobnine (§ 84, *f*, istega zakona.) Prim. „Narodni Gospodar“ str. 121 iz l. 1909. Semkaj spadajo zlasti mlekarske, vinarske, strojne, živinorejske zadruge, če imajo v svojih pravilih določbo, da se sprejemajo za člane samo kmetovalci, druge osebe pa le izjemoma v toliko, kolikor je to potrebno za boljše vodstvo združnega poslovanja.

Vsled tega smo te vrste zadrugam že večkrat priporočali, da naj v tem smislu prenaredo svoja pravila. Za natančna pojasnila je Zveza vedno na razpolago.

b) Pogojno oproščene pridobninskega davka so zadruge ustanovljene in registrovane v zmislu zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70, in sicer:

Produktivne zadruge, četudi svoje izdelke nečlanom prodajajo (vendar pa morajo člani sami izvrševati dotična dela, oziroma morajo člani sami dajati glavne snovi za predelovanje); dalje posojilnice (ki niso rajfajznovke) in kreditna društva, konsumna društva, sirovinska društva, četudi blago od nečlanov kupujejo, skladiščne in prodajalne zadruge, čeprav prodajajo izdelke svojih članov tudi nečlanom, stavbinska društva, stanovanjske zadruge i. t. d.

Vse te tukaj navedene zadruge pa morajo temeljiti na načelu samopomoči in morajo omejevati svoje poslovanje po pravilih in dejanski na svoje lastne člane, kateri zahtevi pa je zadoščeno, če n. pr. posojilnice (ki niso rajfajznovke) le svojim članom posojila dajejo, konsumna društva le svojim članom prodajajo i. t. d.

Te zadruge so pridobnine popolnoma proste pod pogojem, da čisti dobiček, izračunan po določenih pridobninskega zakona, ne presega zneska 600 kron. Če je čisti dobiček višji nego 600 kron, oddavčijo se od prvih 2000 kron, tri desetine, od nadaljne vsote pa pet desetin. Ako tako dobljeni znesek ne presega vsote 1200 kron, se odmeri kot pristojbinski davek $8\frac{1}{2}\%$, če je višji nego 1200 K, pa 10% .

c) Neoproščene so pridobninskega davka zadruge, ki so bile navedene pod *b*), ako svojega delovanja ne omejujejo na člane n. pr. če konsumno društvo prodaja tudi nečlanom, če posojilnica (ki ni rajfajznovka) tudi nečlanom daje posojila, i. t. d.

Zadruga, ki so navedene pod *b*) in *c*), morajo vsako leto leto v 14 dneh po odobrenju računskega zaključka, najkasneje pa v prvih 6 mescih po preteku poslovnega leta vložiti pri pristojni davčni oblasti (c. kr. okrajno glavarstvo) napoved za pridobnino. Ako se napoved ne predloži pravočasno, sme davčna oblast naložiti kazen zaradi nereda.

Zadruham, ki so pridobnine popolnoma proste (tiste, ki smo jih navedli pod točko *a*), ni treba predlagati napovedi za pridobnino. — Dostikrat se zgodi, da davčne oblasti tudi od takih zadrug zahtevajo napoved o pridobnini. Zadruga naj v takem slučaju dopošlje davčni oblasti le en izvod svojih pravil in naj opozori na odredbo finančnega ministrstva z dne 23. maja 1898, št. 25.421; če bi pa davčna oblast ne mogla, oziroma ne hotela na podlagi pravil spoznati davčne prostosti, potem je treba vložiti popolno napoved.

Tiskovino za napoved je dobiti pri davčnih uradih.

Izpolni se pa sledeče:

V razpredelku „oznamenilo podjedbe“ je označiti na kratko, s katerimi posli se zadruga bavi n. pr. konsumno društvo, mlekarska zadruga i. t. d. Takoj spodaj naj se navede, če omejuje svoje poslovanje le na lastne člane ali ne, n. pr. prodaja samo svojim članom, kupuje mleko tudi od nečlanov i. t. d.

V nadaljnjem oddelku se navede: računski zaključek za 1 , izvleček iz zapisnika o občnem zboru z dne

V rubriki „dohodki“ se zabeleži končna vsota dobička iz računa o zgubi in dobičku v rubriki „stroški“ se navede vsota zgube iz računa o zgubi in dobičku, toda se mora poprej od te svote odšteti postavka „čisti dobiček“, ki se navede potem v tretji rubriki. Če je račun zgube in dobička pokazal zgubo,

potem se seveda tretja rubrika pusti prazna in se navede vsota zgube v četrti rubriki.

Pripomniti imamo, da so predpisi o pridobninskem davku zelo zamotani. Marsikatera zadruga ne bo vedela, ko bo prejela pridobninski plačilni nalog, ali se ji je davek pravilno predpisal ali ne. V vseh takih dvomljivih slučajih naj se zadruga obrne do Zveze za pojasnilo in naj obenem dopošlje dotični plačilni nalog. Ako se bo videlo, da pridobninski davek ni pravilno odmerjen, bo Zveza sama napravila zadrugi priziv. Pri Zvezi se je napravila cela vrsta takih pritožb, ki so bile večinoma ugodno rešene in je bila tako mnoga zadruga s pomočjo Zveze obvarovana občutne škode.

III. Vloga na trgovsko sodnijo za vpis novih in izbris starih odbornikov in za vpis izpremembe pravil.

Tiskovino je dobiti pri Zvezi. Prošnja se kolkuje s kolkom za 2 kroni, ako se naznani kaka izprememba v pravilih ali v sestavi načelstva; ako pa se ni nič izpremenilo ne v enem ne v drugem oziru, se kolkuje vloga samo s kolkom za 1 krono; v tem zadnjem slučaju se pa lahko tudi vsaka vloga opusti in še le, ko sodnija pošlje zadrugi vprašalno polo o morebitnih izpremembah v načelstvu ali pri pravilih, se odgovori, da se ni nič izpremenilo in je potem dotični odgovor zadruga prost kolka.

Novi odborniki morajo na tej vlogi dati svoj podpis pri sodniji ali pri notarju legalizovati. Vsled nepoznanja dotičnih predpisov zahteva tu in tam legalizujoči uradnik za legalizacijo previsoke kolke. Opozarjamo tukaj vse zadruga še enkrat, da se podpis več odbornikov smatra kot kolektiven podpis, za katerega znaša poverilna pristojbina le 2 kroni (ukaz finan. ministrstva z dne 18. novembra 1900, št. 55.100). Sicer je mogoče za preveč plačane kolke ob priliki legalizacije zahtevati povračilo, toda so s tem združene marsikatere sitnosti, tako da ponavadi vsaka zadruga dotično škodo raje

potrpi. Zato pa naj se raje pravočasno varuje!

Kot prilogo je tej prošnji pridejati prepis zapisnika o občnem zboru ter ga opremiti s kolkom za 30 vinarjev. Prepis zapisnika se lahko priloži samo v izvlečku o tistih točkah, ki se nanašajo na izvolitev novih odbornikov in izpremembo pravil. V prošnji za vpis premembe pravil je navesti samo, kateri paragrafi pravil so se izpremenili, dočim mora iz zapisnika o občnem zboru, oziroma iz prepisa biti natančno razvidno besedilo, kako naj se izpremenjene, oziroma na novo privzete določbe pravil odslej glase.

IV. Vloga na finančno deželno ravnateljstvo

s katero se naznani izprememba pravil. To vlogo morajo napraviti samo hranilnice in posojilnice rajfajznovega ustroja, katerim so bile priznane pristojbinske ugodnosti. Vloga je prosta kolka in se predloži potom c. kr. pristojbinskega urada, oziroma potom c. kr. okrajnega finančnega ravnateljstva, kjer le ta obstoje n. pr. na Štajerskem.

V. Zadrudni Zvezi v Ljubljani je treba doposlati dobeseden prepis zapisnika o občnem zboru in računski zaključek v dveh izvodih.

Pristojbine in davki.

Izmed davkov pridejo pri zadrugah v poštev: neposredne pristojbine, pristojbinski namestek, rentni davek in pridobnina.

I. Neposredne pristojbine.

Neposredne pristojbine morajo plačati vse zadruge brez razlike. Storit bi to morale dvakrat na leto in sicer v prvih 14 dnevih meseca januarja in julija. Tistim zadrugam, ki so včlanjene pri Zadrudni Zvezi v Ljubljani, pa je c. kr. finančno ministrstvo z odlokom z dne 11. julija 1905, št. 8420, dovolilo, da jih smejo plačevati celoletno in

sicer najdalje do konca meseca julija vsakega leta.

Neposredne pristojbine se plačajo:

1.) Od vplačanih deležev, 2.) od vplačanih pristopnin, 3.) od izplačanih deležev, 4.) od izplačanih obresti deležev, 5.) od katkega članom izplačanega dobička (zlasti dividend), 6.) od obresti tekočega računa.

Pristojbina se odmeri po lestvici I; pristojbina od „obresti tekočih računov“ se pa izmeri z 2°/_o. Pristojbino od „obresti tekočih računov“ morajo plačati samo tiste zadruge, ki imajo s svojimi člani vpeljan tekoči račun in sicer od vsote obrestij, katere so dotičnim članom od njihovih vlog v tekočem računu vpisale v dobro ali jim jih izplačale.

Neposredne pristojbine se plačajo pri pristojnem davčnem uradu na podlagi izkaza, ki ga napravi zadruga sama. Tiskovine za te izkaze je dobiti pri „Zadrudni Zvezi“. Izkaz se mora napraviti v 2 izvodih, ki se morata oba predložiti davčnemu uradu, kjer se en izvod obdrži, drugi pa vrne zadrugi s potrdilom o vplačilu neposrednih pristojbin. Ta drugi, vrnjeni izkaz naj zadruga shrani med svojimi uradnimi spisi.

II. Pristojbinski namestek.

Pristojbinski namestek je tista procentualna davščina, ki jo morajo pravne osebe plačevati od svoje nad 10 let trajajoče premoženjske posesti za vsako dobo 10 let.

Zadruge, ki so ustanovljene na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70 (zadrudni zakon) in ki po svojih pravilih omejujejo poslovanje na lastne člane, plačujejo pristojbinski namestek samo od svojega nepremičnega premoženja in sicer 1¹/₂ odstotka od vrednosti premoženja z 25°/_o pribitka (§ 2 zakona z dne 27. decembra 1880, drž. zak. št. 1 iz l. 1881).

Pristojbinski namestek morajo plačevati torej brez razlike vse zadruge. Toda one zadruge, ki poslujejo tudi z nečlani, morajo

plačevati pristojbinski namestek od premičnega in nepremičnega premoženja ($1\frac{1}{2}$ odstotka od vrednosti premičnega premoženja z 25 % pribitkom, oziroma 3 % od vrednosti nepremičnega premoženja z 25 % pribitkom). Tiste zadruge pa, ki omejujejo svoje delovanje na lastne člane, uživajo ugodnosti, ki smo jih navedli v prejšnjem odstavku, da se jim namreč obdavči samo nepremično premoženje in sicer z nižjimi odstotki.

Dolžnost, plačevati pristojbinski namestek, nastopi po preteku 10 let, odkar ima pravna oseba dotično premoženje v posesti. Vzamimo, da je neka mlekarska zadruga kupila neko zemljišče 15. maja l. 1902. Za dobo 10 let od tega časa je prosta pristojbinskega namestka. Plačevati ga bo morala še le pričenši s 15. majem 1912. Tisti čas, v katerem nastopi dolžnost do plačevanja pristojbinskega namestka (torej v našem slučaju 15. maja 1912), je tudi merodajen za presojo vrednosti tej davščini podvrženega predmeta.

Da more davčna oblast odmeriti višino pristojbinskega namestka, mora zakoniti zastopnik pravne osebe vložiti napoved o njenem premoženju. Napoved se napravi ločeno za zemljišča, stavbe in premično premoženje. V ta namen je treba dobiti pri davčnem uradu posebne, za to napoved določene vzorce. Vsak predmet, ki tvori sam zase posebno celoto, je navesti, ločeno. Obenem je treba navesti natančno vrednost dotičnega predmeta. Od vrednosti premičnega premoženja se odtegnejo dolgovi, ki jih ima pravna oseba na dotični premičnini ob času, ko je za njo nastala dolžnost plačevati pristojbinski namestek. Napoved je vložiti pri pristojnem davčnem uradu, ki jo predloži uradu za odmero pristojbin (finančnemu okrajnemu ravnateljstvu).

Glede roka, v katerem je treba predložiti napoved o premoženju, ki je bilo ob začetku desetletja podvrženo pristojbinskemu namestku, se izdado odredbenim potem pri-

merne določbe za vsako obdačljivo dobo. Za sedanje desetletje je bil rok za vlaganje napovedi vsled naredbe finanč. ministra z dne 10. oktobra 1910, drž. zak. št. 186, določen do konca meseca aprila 1911, kakor tudi so bile v tej naredbi navedene natančnejše določbe o obliki in vsebini napovedij.

Prim. razpis c. kr. finančnega ravnateljstva za Kranjsko, ki ga prinašamo na drugem mestu na koncu lista.

Ne glede na to pa je treba napoved predložiti 30 dnij potem, ko je dotični predmet postal podvržen pristojbinskemu namestku. V poprej navedenem primeru je mlekarska zadruga kupila zemljišče dne 15. maja 1902, dolžnost plačevati pristojbinski namestek se prične s 15. majem 1912, a napoved je predložiti vsaj do 15. junija 1912. Na prošnjo stranke se pa lahko dovoli, da se v teku 30 dnij po preteku tistega leta, v katerem se je začela davčna dolžnost, predložiti skupna napoved v vseh predmetih, ki so v tem letu postali podvrženi pristojbinskemu namestku.

Pristojbinski namestek se odmeri za dobo 10 let in sicer vedno za vsako kalendarično desetletje. Ako je torej kako premoženje tekom dotičnega desetletja postalo podvrženo temu davku, odmeri se pristojbinski namestek samo za dobo do konca desetletja. N. pr. neko premoženje, ki je vredno 10.000 K, bo postalo obdačljivo dne 31. marca 1919; ker poneha sedanje desetletje z dnem 31. decembra 1920, se bo pristojbinski namestek odmeril samo za eno leto in 9 mesecev. V tem slučaju bi znašal pristojbinski namestek, ako se vplačuje $1\frac{1}{2}$ odstotka od vrednosti, za celo desetletje 1911 do 1920 K 150, in ker se odmeri samo za ono dobo, ki traja do konca desetletja, se odmeri v tem slučaju za čas enega leta in 9 mesecev z K 26.25.

Plačati pa odmerjenega pristojbinskega namestka ni treba naenkrat. Na vsako posamezno leto odpadajoči znesek se lahko plača v štirih enakih obrokih in sicer dne

1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra vsakega leta, toda vedno za naprej.

Pripomniti je še, da kaka morebitna izprememba, ki se je zgodila tekom desetletja pri premoženju, ne upliva nič na že odmerjeni pristojbinski namestek. Le tedaj, če se kako nepremično premoženje proda, je izjemoma dovoljeno, prositi za odpis pristojbinskega namestka od tistega časa naprej, ko se je izvršila prodaja. Tozadevni prošnji je priložiti potrebne izkaze, nakar se pristojbinski namestek za ostalo dobo odpiše, oziroma povrne tista svota, ki je bila iz tega naslova preveč plačana.

III Rentni davek.

Rentnina je oni davek, ki ga plačujejo hranilnice in posojilnice od izplačanih in kapitalizovanih obresti hranilnih vlog in znaša $1\frac{1}{2}\%$ od te svote. Kreditne zadruge bi morale ta davek plačevati v prvi 14 dnevih po pretoku vsakega četrtleja, torej štirikrat na leto. Onim rajfajzenskim posojilnicam, ki so včlanjene pri Zadrugi Zvezi v Ljubljani, je c. kr. finančno ministrstvo z odlokom z dne 6. aprila 1906, št. 6039, dovolilo, da smejo plačevati rentni davek v celoletnih obrokih, in sicer vsako leto najpozneje do konca meseca julija za preteklo upravno leto.

Rentni davek se plača pri pristojnem davčnem uradu na podlagi posebnega izkaza. Tiskovino za izkaz (obrazec C/III) je dobiti pri vsaki davkariji.

Izkaz je napraviti v 2 izvodih, ki naj se sledeče izpolnita: Zgoraj naj se označi tvrdka zadruga na vrsticah, ki sta v ta namen določeni. Potem se spodaj izpolnijo posamezne rubrike. V prvo rubriko se zapiše: obresti hranilnih vlog *a)* izplačane, *b)* kapitalizovane. V drugi rubriki se navede obrestna mera za hranilne vloge, n. pr. 4% . V tretjem razpredelku se zabeleži vsota *a)* izplačanih, *b)* kapitalizovanih obrestij hranilnih vlog. V četrti rubriki se

navede odstotek pridobnine, t. j. $1\frac{1}{2}\%$. V peti rubriki se s številkami zabeleži skupni znesek rentnine. V naslednjem razpredelku se znesek rentnine zapiše z besedami, dalje se navede datum vplačila in se označi pristojni davčni urad. Potem se pritisne štam-pilja in se podpiše načelstvo, kakor to določajo pravila, navadno načelnik in en od-bornik.

Oba izkaza se nato z zneskom rentnega davka vred predložita davčnemu uradu. En izkaz ostane na davkariji. Na drugem izkazu potrdi davkarija prejem rentnine in sicer dvakrat, na izkazu in na kuponu. Ta drugi izkaz se vrne posojilnici, ki kupon odreže in ga shrani med svojimi akti, ostali večji del (izkaz) pa pošlje okrajnemu glavarstvu kot davčni oblasti.

IV. Pridobninski davek.

Katere zadruge morajo plačevati pridobninski davek in katere so ga popolnoma ali pogojno oproščene, dalje kako se napravi napoved in v katerem roku se mora napoved predložiti, o tem glej članek „Vloge zadrug po občnem zboru“ v današnji številki. Tudi smo ondi na kratko omenili, kako se ta davek izračuna. Tu pripomnimo le, da morebitimi prizivi zoper izmero pridobnine nimajo odločilne moči. Davek se mora tako plačati kakor je predpisan; če se prizivu ugotovi, potem se preveč vplačana vsota povrne, oziroma se všteje pri naslednjih obrokih. Pridobnina se plačuje v štirih enakih obrokih vsakega leta, ki zapadejo dne 1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra v plačilo.

Kmetijsko združništvo in draginja živil.

Referat, ki ga je na II. avstrijskem združnem shodu na Dunaju podal I. Faschingbauer.

Drugi avstrijski kmetijski združni shod ne sme miniti, ne da bi zavzel svojega stališča o vprašanju draginje živil, najprej

zaradi važnosti stvari same, potem pa tudi zaradi izvanredno sovražnih napadov, katerih kar dežuje na avstrijsko kmetijstvo.

Pred vsem moramo svoje nasprotnike zavrniti, da je popolnoma neopravičeno, delati odgovorno za draginjo avstrijsko kmetijstvo in sicer že zaradi tega, ker se upravičena zahteva naših kmetovalcev, da bi oni preskrbovali svojo državo z živili, ni nikoli pripoznala in nikoli pospeševala, ampak je že pol stoletja sem to preskrbovanje, večji del namenoma, izročeno tujim rokam. Iz uradne statistike o prometu med Avstrijo in Ogrsko za l. 1909 je razvidno, da je Ogrska v imenovanem letu za sledeče vsote več k nam izvozila:

žita, moke in podobnega za K	509,000.000
klavne, uprežne in druge	
živine „ „	258,000.000
sočivja in sadja „ „	20,000.000
vina „ „	20,000.000
perutnine in jajec „ „	16,000.000
svežega mesa „ „	13,000.000
mleka „ „	7,000.000
torej samo teh predmetov za K	843,000.000

Ker osobito draginja mesa na Dunaju vzbuja mnogo razburjenja, je treba pripomniti, da je na dunajskem trgu za klavno živino 75⁰/₀ vsega dovoza iz Ogrske; ne dosti drugače je tudi glede uporabljene moke. Pri nas se podpirajo sicer v stiski se nahajajoče industrije s carino in državnim nakupovanjem, vsaka obramba avstrijskega kmetijstva proti Ogrski pa se brezobzirno odklanja; naše kmetijstvo mora trpeti neenako konkurenco mnogo rodovitnejše dežele s cenenimi delavskimi silami in mora pustiti, da se mu od tam brez ozira na lastne proizvodjalne stroške narekujejo cene, čeprav ginevajo zaradi tega cele pokrajine in mora domače prebivalstvo zapuščati rodno grudo. Treba je le poklicati v spomin, kako težko je doseči, da se pri nas upošteva avstrijsko kmetijstvo pri vojaških nabavah za naše lastne sinove. Pri takih

razmerah pa more avstrijsko kmetijstvo s polno pravico odklanjati odgovornost za nastalo draginjo živil in nasprotnike pozvati, da naslovijo svoje napade na one, od koder se je dosedaj poglavitno dobivalo blago.

Dalje je treba poudarjati, da draginja živil, četudi pridejo v poštev krajevni vzroki, kakor pomanjkanje krme in njega posledice, ni krajevna, ampak splošna prikazen v vsej Evropi; na Nemškem, Francoskem in Angleškem je nastopila ravno tako kakor pri nas. Socialnodemokratski pisatelj Maks Schippel izjavlja v listu „Sozialdemokratische Monatsschriften“, da je velikanski padec cen od l. 1870 sem posledica neverjetno naglega odprtja ameriškega zapada in da je današnje splošno naraščanje cen posledica počasnejšega napredovanja v prekomorski naseljevalni kolonizaciji. Nasprotni temu, pravi, ne pomaga nič, če se zniža carina. To pa seveda ne ovira, da bi se pri nas prav resnobno ne zatrdjevalo, da je sreča vsega trpečnega sveta odvisna od argentinskega uvoza; dajejo se visoke podpore za ladije, zahtevajo se nizke voznine in visoke investicije in krogi, ki ne morejo dovolj zasramovati nemškega in avstrijskega „junckerja“, delajo tako na vse pretege, da z avstrijskimi davki podpirajo argentinskega „junckerja“. Skoraj smo že tako daleč, kakor v starem Rimu, ki je zanemarjal svoje lastne produkcijske pokrajine in bil slednjič prisiljen, da je dobival žito iz Afrike in je tako povzročil svojo pogubo.

Kako naj se pa doseže odpomoč? Tudi za kmetijstvo velja, kar velja za druge poklice: njega pridelovanje se more le tedaj obdržati in dvigniti, če se izvršuje v razmerah, ki so dane v dotični deželi in če se mu v ta namen nudi varstvo in pomoč. Nesmiselna zahteva, da naj bi kmetijstvo brez ozira na lastne stroške pridelovalo cenejše, ker je to konzumentu ljubše, je kajpada neizpolnjiva; neverjetna brezmiselnost, s

katero se ta zahteva vedno ponavlja, kaže, kako lahko se da prebivalstvo premotiti po lepo donečih besedah. Dokler mora avstrijsko kmetijstvo uravnavati svoje cene po uvozu, ne more priti do svojih stroškov in dokler se to ne zgodi, se pridelane množine kmetijskih pridelkov ne bodo bistveno zvišale: le tedaj se bo pridelovanje povišalo, če se izplača in še le, ko se bo zvišalo, se bodo znižale cene. Gotovo pa je v Avstriji mogoče in tudi potrebno, da se znatno dvigne kmetijska produkcija. Kaj bodo neki rekli zagovorniki argentinskega uvoza, če bi ta uvoz kako leto prenehal? Ali ne bodo tudi oni morali uvideti, da je pravilna le naravna pot pospeševanja produkcije v lastni državi, in da je popolnoma napačno pustiti, da ostanejo bogati zakladi v lastni zemlji nedvignjeni in graditi gospodarsko politiko države glede najvažnejših potrebščin ljudstva na produkcijo daljnih pokrajin? In pomislijo li nasprotniki domačega kmetijstva, za kake množine in vsote gre tu? Kmetijstvo producira mnogo več vrednosti nego vsa obrt in industrija skupaj. Država, ki je navezana glede glavnih kmetijskih pridelkov na tuj uvoz, trajno ne more obstati.

V enakem smislu piše že omenjeni socialnodemokratski pisatelj Maks Schippel: Agrarno carinsko varstvo je brezdvomno vsled izboljšanja cen vsebovalo in razvilo obsežnejšo agrarsko produkcijo. Ker se je pridelovanje pšenice na Angleškem ob neovirano padajočih pšeničnih cenah zdelo nedobičkanosno, zato se je tam s pšenico obsejana površina zemlje od l. 1880 do 1908 skrčila od 3·2 milijona na pičlo $1\frac{2}{3}$ milijona acres, dočim se je v Nemčiji obdelovana površina vsaj nekoliko zvečala, čemur so se potem pridružili tudi višji pridelki. Pri produkciji živine in mesa smo celo sijajno napredovali, toda le zaradi izboljšanih cen. Ko bi se ne bilo vzdržalo in razširilo žitnega polja in živinoreje, pred kakšnim nesorazmerjem med svetovnogospodarsko potrebo

in svetovnogospodarsko produkcijo življenjskih potrebščin bi šele danes stali? Tako pridemo vedno in vedno do neprijetnega vprašanja: kaj moremo ponuditi kot nadomestilo za carinsko varstvo? In odgovor je — zadrega. Tako Schippel.

Zato moramo upati, da bo javnost uvidela potrebo, da se ima kmetijstvo v interesu vsega ljudstva in države bolj varovati in bomo prisiljeni, že pri prihodnji nagodbi z Ogrsko ponoviti to zahtevo. To pa še ne zadostuje; treba je sploh opustiti enostransko pospeševanje industrije, ki se goji brez ozira na lastno potrebo in le zato, da se umetno vzgaja izvoz. Ne gre, uporabljati domače delavske moči v vedno večji meri za obdelovanje uvažanih sirovin, da se dela za inozemske potrebe, in to celo z visokimi državnimi podporami, če ni več mogoče dobiti delovnih moči za obdelovanje lastne zemlje. Najsi, da je ideal trgovini, kolikor mogoče mnogo uvažati in izvažati, pa je napačen ideal. Treba bo vpeljati pametno zasilno koncesioniranje, da se zabrani postanek nepotrebnih tvornic v krajih, kjer ni niti sirovin, niti delavnih moči, niti potrebe za tovarniške izdelke; že huda trajna škoda, ki je združena z naseljevanjem tujih delavskih mas v tako mnogih avstrijskih krajih, kaže, da je to potrebno.

Samo ob sebi umevno je, da je potrebno, da se po določenem načrtu v velikem obsegu pospešuje poljedelstvo in od poljedelskega ministrstva izdane odredbe za povzdigo živinoreje so v tem oziru dober začetek.

Slednjič gre še za izboljšanje prodaje kmetijskih pridelkov in tu pride v poštev sodelovanje zadrug. Kmetijskim zadrugam se je v velikem številu posrečilo, pridelane kmetijske produkte zbirati po deželi in jih skupno spraviti v prodajo v kraje, kjer jih potrebujejo. Žito, mleko, vino in živino dobavljajo proizvajalci na ta način s kolikor mogoče največjo izločitvijo prekupcev že sedaj v mesta. Samo ob sebi umevno je, da

se mora to združno delovanje še mnogo bolj razširiti kakor je sedaj razširjeno. Toda kako je pa v mestih? Ako izvzamemo prodajalne velikih kmetijskih mlekarn in nekaj malo tržnic, se v mestih do sedaj ni storilo čisto nič, da se zmanjša veliko število posredovalcev, ki tako podražujejo promet z živili. Vzpričo napadov, ki jih meščanski krogi sedaj snujejo na kmetijstvo, bodo morale kmetijske zadruge uvaževati, ali se bodo še naprej mogle iz dosedanjega obzira do obrtniških krogov držati tako rezervirano, ali jim bo marveč treba lotiti se ustanavljanja velepekarn, prodajalnic za meso, sadje, sočivje itd. Dosedaj je namreč obzirnost zadrug koristila samo velikemu kapitalu: ako kmetje dozdej niso ustanavljali združnih parnih mlinov in nobenih tovarn za kruh, niso imeli koristi od tega ne mali mlinarji, ne mali peki, ampak ogrski parni mlinci in velekapitalistični proizvajalci kruha. Gotovo bodo kmetje radi pustili taka podjetja, če bodo mestne uprave same uvedle pametno prodajo živil.

Do sedaj vidimo, žal, razvoj v nasprotni smeri. Ali n. pr. ni neverjetno, da imajo na Dunaju celo raznašanje peciva v rokah posebni podjetniki in ali je upravičeno, da se jim plačuje skoraj ravno toliko, kolikor je vredno za pecivo porabljeno žito? V takih okoliščinah je razumljivo, ako je znani narodni ekonom Till izračunal, da bi pri pšenični ceni 20 K za meterski stot po odbitku vseh obratnih stroškov imela lahko zemlja teže 100 gramov in da bi nasprotno pri teži 30 gramov morala znašati cena pšenice 88 K.

Po izvestjih, ki so bila podana pri enketi, ki se je pred kratkim vršila, je na Dunaju, ki šteje 35.000 hiš, nič manj nego 22.000 branjevcev, to je trgovska obrt, ki je v drugih velikih mestih sploh ni, torej tudi pri nas ni opravičena v tolikem obsegu. Nikakor seveda nimam namena, napadati mnogoštevilen meščanski stan: ali vendar bi bilo prav želeli, da bi se posrečilo pre-

meniti ga v kak drug pridobitni stan. Ker če postavimo, da potrebuje ena branjevska družina na leto 2000 K za življenje in 2000 K za stanarino in obratne stroške, pridemo do sklepa, da samo ta del prekupcev z živili podraži na Dunaju živila za približno 90 milijonov kron na leto. Če dalje računamo, da je za dva milijona dunajskih prebivalcev povprečno za vsako glavo, visoko računano, treba dati vsak dan 1 krono za živila, vidimo, da bi zgoraj omenjena svota 90 milijonov kron zadostovala, da bi se moglo velikansko mesto skozi 6 tednov obilo zalagati z živili. Ako bi mogle mestne uprave izločiti vse prekupčevanje v prometu z živili, bi se cene živilom brez dvoma znatno znižale, večinoma za eno četrtino do ene tretjine. Sredstvo za to bi bilo zopet prisilno koncesioniranje. Če se je obveznost koncesij vpeljala s polno pravico za gostilničarsko obrt, zakaj se ne poskuša pri drugih trgovinah z živili? Kajti vzrok draginji živil ne tiči v naravnem naraščanju cen žita in živine, ampak ker naraščajo zahteve prekupcev, ki večji del niso potrebni in ki v mestih oskrbujejo prodajo živil.

Zato je naloga mestnih uprav, snovati mnoge prodajalne za živila, do katerih bi se z dežele lahko in po ceni prišlo in bi bile brezplačno uporabne, kjer bi kmet po svojih zadrugah ali samostojno mogel stopiti v neposredno zvezo s konsumentom. Boj proti neproduktivnemu prekupstvu ne sme še naprej ostati samo beseda; potem se bo v korist dežele in mesta posrečilo, odpraviti vsled brezvestnega in brezmiselnega lujskanja skaljeno razmerje med obema. Pri tem sodelovati bomo mi združniki vedno pripravljeni; neopravičene napade na kmetijstvo pa bomo ramo ob rami z drugimi zastopniki kmetijskih interesov vedeli zavrniti.

Govornik je slednjič predlagal resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta in ki slove:

„Pri drugem avstrijskem kmetijskem združnem shodu zbrani zastopniki kmetijskih zadrug avstrijskih izjavljajo:

I. Pridružujemo se od vseh kmetijskih krogov podanim odločim ugovorom proti nameri, na avstrijski kmetijski stan zvaliti odgovornost za nastalo druginjo živil. Ker dozdanja državna gospodarska politika ni priznala opravičene zahteve avstrijskega kmetijstva, da bi v prvi vrsti oskrbovalo avstrijski trg z živili, temveč je avstrijsko kmetijstvo prisiljeno, da prodaja svoje glavne pridelke po cenah svetovnega trga pod pritiskom prevelike konkurence brez ozira na proizvodjalne pogoje, vsled česar mu je trajno odzvet velik del avstrijskega trga in zlasti državno glavno in stolno mesto, ki največ porabi, pretežno zalaga Ogrska, zato se ne more avstrijskemu kmetijstvu šteti v zlo, če ne zadostujejo več dozdanji nabavni viri in se tudi ne morejo njemu pripisovati posledice.

V soglasju z vsemi strokovnjaki smo prepričani, da druginja živil, ki ne vlada samo v posameznih krajih Avstrije, ampak tudi na Nemškem, Francoskem in Angleškem, ni krajeven pojav, ampak posledica splošne, desetletja sem nadaljevane, na enostransko pospeševanje industrijskega proizvodjanja mereče gospodarske politike, ki ima posledico, da se razvija industrija nad domače potrebe, da se otežuje in zapostavlja kmetijski obrat in da jo spremlja cela vrsta škodljivih pojavov v našem gospodarskem in javnem življenju.

2. Obstoječe razmere se morejo zboljšati le, če se avstrijskemu kmetijstvu na podlagi obstoječih proizvodjalnih razmer omogoči in olajša gospodarstvo in če se vsled tega produkcija tako povzdigne, da more zadostovati potrebam; za to pa so predpogoji dani. Poskus, samo z umetno pomnožitvijo uvoza doseči pomoč, bi se moral izjaloviti, ker sedanje uvoznje pokrajine tega ne zmorejo in bi se vsled tega težko in

trajno oškodovalo narodno premoženje, ščasoma pa bi kakor v starem Rimu in v moderni Angliji, polagoma prišlo do tega, da bi zemlja ležala neobdelana in pusta.

3. Odredbe, ki se imajo v soglasju s kmetijskimi strokovnimi organizacijami izvesti, da se olajša in poceni kmetijsko pridelovanje, da se zviša množina pridelkov in da se zboljša njihova kakovost, je treba začeti z jasnimi cilji, odločno in z zadostnimi sredstvi, če naj se doseže trajen uspeh. V tem pogledu je osobito z zadovoljstvom pozdraviti, da se je sedaj pričela živinoreja sistematično pospeševati.

4. Ker povzroča prodaja kmetijskih pridelkov, ki jo posredujejo različne obrtne trgovine z živili in tozadevna trgovska podjetja, znaten, dostikrat celo večji del stroškov za živila, naj se deluje na to, da se ti stroški znižajo. Pri tem pa je potrebno in koristno, da sodelujejo kmetijske zadruge. Njihova dosedanja obzirnost na tem polju z ozirom na interese male obrti in male trgovine jim najbrž ni koristila, ampak je le pospeševala, da so nastala veleindustrijska in veletrgovska podjetja. Kot eno najvažnejših nalog kmetijskega združništva je smatrati, da v soglasju z občinskimi upravami velikih mest napravijo kolikor mogoče neposredno zvezo med proizvodjanjem in porabo. Stvar mestnih občin pa bo, da v interesu svojega prebivalstva odstranijo ovirajoče težkoče in da zmanjšajo stroške s tem, da poskrbe za brezplačno ali ceno uporabo kolikor mogoče mnogih prodajalnic, tržnic in podobnih prostorov“.

Gospodarska organizacija — spas Istre.

Hrvati i Slovenci Istre se nalaze u neprestanoj i očajnoj borbi s protuslavenskim, pače protumonarhičnim elementom — s Talijanima i talijanašima. Taj se je element utvrdio u svojim zapadnoistarskim gradićima kao u kakovim kulama, odakle hoće da bi-

rokratski komandira Slovenima, koji ga opkoljuju. Pri tom dobro služi Talijanima dobroćudnost i neupućenost našeg kmeta u narodnu stvar. S toga ne slijedi, da su Talijani pametniji; nego su prefriganiji u narodnostnom varanju našega naroda. Inače su naši Talijani mnogo slabije kapacitete od našeg seljaka. Kad dodješ med njih, prave ti utisak naobražena čovjeka; al čim progovoriš s njima, odmah opaziš, da imaš posla s vrlo plitkim ljudima, te da naš seljak misli mnogo dublje od njih. Jedino se dakle razumiju u zavaravanje našeg naroda u narodnosnom pogledu, pošto su bili odavna na komandi, te su se u tome uvježbali.

Mi smo ovih zadnjih godina u toj borbi mnogo napredovali; al potpuna naša pobjeda nad iredentom ovisi o jakoj gospodarskoj organizaciji.

Istina je, da se je zadnjih godina u tom pogledu mnogo učinilo, al se djelo to organizacije mora usavršiti. Posujilnice i konsumne zadruge treba ustrojiti gdje god je to moguće. Samo treba biti kod toga na oprezu, da u odbore ovakih društava dodju agilni i uvidjavni ljudi; te da posujilnice ne izdaju novac osobama, od kojih mogu jedva očekivati isplatu i da točno otjeruju kamate i obroke. Neka izdaju novac samo u gospodarska poduzeća, a ne za isplatu starih dugova; jer koji nije mogao povratiti duga starom vjerovniku, ne će ga moći ni posujilnici. Kod konsumnih zadruga mora biti ograničena svota, do koje se smije davati pojedinom zadrugaru na dug. U mjestu, gdje imade dosta trgovaca, koji prodaju robu uz najnižu cijenu, ne smije se ustrajati konsumnog magazina, jer ne će ni magazin moći cjenije prodavati, a magazin je teža i gotovo rizičnija stvar od posujilnice.

Da istarski puk dobije pravi pojam o zadružništvu i poduzetnosti, moraju rodoljubi zapodjeti širom Istre topogledna predavanja, kako se to čini ovo zadnje vrijeme glede popisa pučanstva. Narod je naš bistra uma

i plemenita srca, pa se s njime daje sila toga učiniti, samo da je dobre volje i požrtvovnosti.

Morali bi se mi Istarski Hrvati i Slovenci pobrinuti za unapredjenje zanata i trgovina u našem puku. Uprav u tome nas Talijani izrabljuju. Mi nemamo naših zanatlija i dosta trgovaca, pak hranimo talijanske zanatlije i trgovce u njihovim gradicima, izradjujuć i kupujuć kod njih robu.

U svakom kotaru bi se moralo ustrojiti društvo za unapredjivanje zanata i trgovine. Ova bi društva morala imati u pojedinim općinama svoje pododbore. Ti bi se odbori imali brinuti, da se dosta hrvatske i slovenske mladeži posveti zanatu i trgovini. Središnji odbor bi morao biti u saobraćaju sa zagrebačkim društvom za namještanje naučnika. Ovakvi odbori bili bi toliki „birò“ za naučnike i gospodare, za traženje i namještanje hrvatskih i slovenskih zanatlija i trgovaca po našim selima i mjestima.

Ovo bi bila glavna ideja naše organizacije v Istri, koju će proširiti i prema prilikama obraditi oni, koji budu poduzeli korake za njezino ostvarenje.

Poduzmemo li i provedemo ovako jaku gospodarsku organizaciju u Istri, oslobodit ćemo naš puk od njegovih dosadanjih krvopija, koji upotrebljavaju, da ga nepravedno drže podjarmljena. Samo sa gospodarski jakim i neodvisnim narodom moći je tjerati zdravu politiku.

Talijanska su gospoda u svojim gnjezdima već i onako siromašna, te se samo po gradsku nose, al u njihovim kućama vlada mnogo veća mizerija nego u našeg kmeta; tim više, što oni vole gladovati, samo da se mogu oholo oblačiti. Radje se skiću po svojim pijacama i starim ložama, nego da se uhvate težačkog posla. Zato gule za svaku najmanju uslugu naše ljude i hoće da upravo živu na našim ledjima.

Zato se mi postavimo na svoje noge, pa kad im ponestane naših žuljeva, oni će

nas moliti za pomoč i mi ćemo vladati u Istri po pravu božjem i narodnom, jer smo u velikoj većini

Na noge dakle Hrvati i Slovenci Istre za sveopću gospodarsku organizaciju!

Istran.

Vestnik Zadružne Zveze.

Novе članice. V članstvo Zadružne Zveze v Ljubljani so bile sprejete:

Kamnik, kmetijsko društvo za Kamnik in okolico.

Celovec, osrednja zadruga za pospeševanje živinoreje.

Šmarjeta pri Rimskih toplicah, hranilnica in posojilnica.

Spod. Polskava, mlekarška zadruga. Slov. Bistrica, posojilnica.

Jelšane, hranilnica in posojilnica.

Petrovče, stavbinska zadruga „Lastni dom“

Mlini, župska ribarska zadruga.

Izvečki tekočega računa so se članicam že začeli razpošiljati; v kratkem času ga bo prejela vsaka zadruga.

Opozarjamo nujno vse članice, da doposlani jim izvleček takoj natančno pregledajo in ga primerjajo z lastnimi knjigami.

Vsaka članica naj potem Zvezi potrdi pravilnost izvlečka, oziroma, če bi v njem našla kako napako, to takoj Zvezi naznani.

Vabila na občne zборе, ki se pošiljajo v objavo našemu uredništvu, so dostikrat prav pomankljiva, kar povzroča potem nepotrebno korespondenco in zavlačuje tudi pravočasni natis lista. Marsikatera zadruga nam n. pr. piše: „Objavite za ta in ta dan naš občni zbor z navadnim vspešdom.“ In zdaj naj ugiblremo: ob katerem času se bo pričel občni zbor, v katerem lokalno se bo vršil in slednjič, kaj se to pravi: „navadni vspešdom?“ Ali naj se n. pr. dene na dnevni red volitev načelstva, volitev nadzorstva, poročilo o izvršeni reviziji i. t. d.? Glede volitev načelstva in nadzorstva imajo posamezne zadruge prav različne določbe v svojih pravilih; pri nekaterih se voli načelstvo in nadzorstvo za eno leto, pri drugih pa tudi za daljšo dobo. Pravila so se v tem oziru lahko

tudi izpremenila in ker nam mnogo zadrug dotičnih izprememb ne naznani, se tudi ni mogoče vselej zanašati na tisti izvod pravil, ki jih hrani Zveza.

Posebno pa opozarjamo vse članice, da naj pri sestavljanju vspešdoma pazijo na to, da denejo na dnevni red poročilo o izvršeni reviziji, če se je revizija izvršila v dobi, za katero se ima poročati pri občnem zboru. Lansko leto se je zgodilo več slučajev, da je deželna kot trgovska sodnija v Ljubljani z znatnimi svotami kaznovala vse odbornike tistih zadrug, ki niso privzele v vspešdom občnega zbora tudi poročila o reviziji, dasi je bila izvršena.

Opozoriti moramo tudi na sledečo okolnost. Po pravilih se navadno zahteva, da bodi občni zbor določen čas prej razglašen, predno se vrši. Za tiste zadruge, ki imajo po pravilih svoje občne zборе razglasiti v „Narodnem Gospodarju“, se izračuna čas, ki traja med razglasitvijo in vršitvijo občnega zbora, po datumu one številke, v kateri je vabilo objavljeno, torej ali 10. ali 25. vsakega meseca. Ta stvar je sama ob sebi umevna, ali vendar je dobiti obilo zadrug, ki tega prav nič ne upoštevajo.

Slednjič prosimo tudi vse zadruge, da nam pošiljajo vabila na občne zборе vsaj en teden prej, predno izide dotična številka, da ne nastanejo neljube zamude pri izdajanju lista.

Mesečni izkaz. Vse članice - posojilnice prosimo, da nam redno pošiljajo mesečne izkaze. Nekateri posojilnici so v tem pogledu jako malomarne. Iz praznih prostorov, ki se blišče v posameznih številkah našega lista pri objavah mesečnega poslovanja, si vsakdo lahko napravi svojo sodbo o rednosti in vestnosti knjigovodstva dotičnih posojilnic. Že zaradi svojega ugleda na zunaj naj bi torej vsaka posojilnica gledala, da točno izpolni svojo dolžnost in pravočasno dopošlje Zvezi svoj mesečni izkaz

Tečaj za izobrazbo revizorjev za živinorejske zadruge. Deželni odbor kranjski priredi na mlekarški šoli na Vrhniki od 1. do konca februarja 1911 štiritjedenski tečaj za izobrazbo revizorjev za živinorejske zadruge. Sprejme se 10 gojencev, ki bodo za časa tečaja dobivali brezplačno stanovanje in hrano. Prosilci morajo imeti nekoliko znanja o živinoreji, kar naj po možnosti dokažejo s potrdili živinorejskih zadrug, občinskih uradov in morebitnimi

drugimi izpričevali. Prošnjam je priložiti tudi domovnico in šolska izpričevala.

Prošnje je vlagati do 10. januarja 1911 na deželni odbor, in sicer, kjer so živinorejske zadruge, potom poslednjih.

Gospodarske drobtine.

Nakup lahkih plemenskih kobil za vojaštvo. C. kr. ministrstvo za deželno brambo kupi vsako ne prestaro lepo plemensko kobilo lahke pasme ter jo prepusti prodajalcu v last s pogojem, da izreja žrebeta in jih svoječasno ponudi ministrstvu za deželno brambo v nakup za vojaške namene. Prijave, ki naj bodo naslovljene na c. kr. ministrstvo za deželno brambo, naj se pošiljajo na c. kr. kmetijsko družbo v Ljubljani. V prijavi se mora označiti pasma kobile, njena visokost in starost ter število žrebet, ki jih je kobila že imela.

Za sadjarje! Deželni odbor ima v zalogi 50 samostrelnic za voluharje (voluhark), ki jih je prevzel od puškarja Fr. Ševčika v Ljubljani.

Da bi se pokončevanje tako škodljivega voluharja vršilo čim vspesneje, je sklenil deželni odbor razporejati te samostrelnice revnejšim sadjarjem, ki imajo opraviti z voluharji.

Kdor torej želi samostrelnico voluharko, naj se obrne pismeno na deželni odbor in priprava se mu bo doposlala po pošti. Vsakdo jo bo smel obdržati brezplačno 1 leto. Po preteku te dobe bode moral isto vrniti nepokvarjeno deželnemu odboru. Ako jo bo hotel pa obdržati, bo plačal zanjo polovico kupne cene v znesku 3 K 30 h.

Naboje (patrone) za voluharko si bode moral vsakdo preskrbeti seveda sam. V zalogi jih ima vedno puškar Fr. Ševčik v Ljubljani, Židovska ulica in stane vsak komad 8 h.

Navodilo za pokončevanje voluharjev in za rabo voluhark se pridene vsaki voluharki.

Da se obvarujejo naši sadjarji vsake ne-zgode ali sitnosti, jih opozarjamo, 1., da naj se ravnajo pri uporabi voluharke strogo po priloženem navodilu, 2., da oblastva smatrajo to pripravo za strelno orožje, ki se ne sme rabiti brez orožnega lista.

Razglas

o pristojbinskem namestku. Z ozirom na naredbo c. kr. finančnega ministrstva z dne 10. oktobra 1910 št. 186 d. z., zadevajočo priznanje

pristojbinskemu namestku podvrženega premoženja ter odmero in vplačevanje te davščine za VII. desetletje (1911—1920), se namestku podvrženi, koji . . . imajo sedež na Kranjskem, opozarjajo, da morajo priznanice glede nepremičnega in premičnega premoženja ter pristojbinskemu namestku podvrženih vžitnih pravic (na pr. pravica do lova, ribštva, mlinarstva, točenja, cestnine, sejma, brodarstva itd.) posebej v smislu citirane naredbe po stanju premoženja dne 1. januarja leta 1911 sestaviti in najpozneje do konca meseca aprila leta 1911 pri c. kr. uradu za odmero pristojbin v Ljubljani oddati. Priznanice o pristojbini podvrženi, na Kranjskem ležeči imovini takih pristojbinskemu namestku podvrženih subjektov, ki imajo svoje bivališče zunaj ozemlja, v kojem gori napomina naredba velja, se morajo tudi pri c. kr. uradu za odmero pristojbin v Ljubljani oddati; ako se pa ta imovina nahaja v področju več odmernih oblastev, pri onem oblastvu, v katerega področju se nahaja glavni del imovine, v slučaju pa, da se o tem dvomi, pri onem izmed dotičnih oblastev, koje si stranka izbere. Do konca aprila 1911 se morajo tudi v § 3 odstavek 4 in 5 in v § 6 odstavek 2 citirane naredbe omenjena dokazila o imovini, katera postane šele po 1. dnevu januarja 1911 pristojbinskemu namestku podvržena, oziroma o času, kdaj so postali dne 1. januarja 1911 še ne deset let stari namestku podvrženi subjekti, oddati. Pristojbinskemu namestku podvrženi pravni subjekti, koji so dolžni javni račun polagati, morajo priznanicam zadnji računski sklep priložiti. Slučaji, v kojih je premoženje po postavi od pristojbinskega namestka oproščeno, se morajo naznaniti; priznanje oprostite pa se mora pri finančnem oblastvu izposlovati. V opomnji 1 k tarifnemu postavku 106. B. e. zakona z dne 13. decembra 1862. leta določena oprostitev od pristojbinskega namestka se uporablja samo na družbe za skupno pridobitev, ako je družabna pogodba ustanovljena ali a) na določeno dobo, ki ne gre čez 15 let, ali pa b) izrečno samo na žive dni prvotnih deležnikov ali za njih dediče. Ta oprostitev se torej sploh ne razteza na družbe, katere so ustanovljene na nedoločen čas ali na določeno dobo čez 15 let, in se izgubi, če se prvotno na določeno dobo ne čez 15 let ustanovljena družba izrečno ali molče podaljša na nedoločen čas ali na določen čas, ki gre prištevanje dose-danjo, trajno dobo družbe, čez 15 let; dalje čez

družbi, ustanovljeni na žive dni deležnikov ali pa za njih dediče, pristopijo novi deležniki, in to ne kot dediči prvotnih deležnikov, ne da bi se to tikalo pravnega obstanka družbe in bi se prenesla njena nepremična imovina. V smislu § 33 citirane naredbe je na odpust pravočasne napovedi uporabljati § 80 pristojbinskega zakona z dne 9. februarja 1850. l. tako, da se naj vse desetletje, za katero naj se odmerja pristojbinski namestek, pobira podvojena pristojbina. Če kdo zataji ali neresnično pove kaj predmetov, katere je priznati, postopa se z njimi po § 84, št. 3 zakona z dne 9. februarja 1850. l. po kazenskem zakonu o pripadninskih prestopkih. To velja sešodno tudi, če se pri rečeh, ki so same na sebi premične, zamolči, da so pritiklina kake nepremičnine. (§ 11 citirane naredbe.) Stranke se opozorijo, da se le na predpisanem tiskanem formularju spisane priznanice in spiski sprejemajo. Tiskovine in sicer priznanjce A/1 in A/2 (za zemljišča in poslopja), B (za premičnino), spisek D (za premoženje, ki bode po 1. januarju 1911 namestku podvrženo postalo), specifikacija II (za bremena) in priznanica C (za vžitne pravice) se dobijo po 4 in 2 vinarja pri vseh c. kr. davčnih uradih; istotam se dobi za ceno 20 vin. tudi naredba c. kr. finančnega ministerstva z dne 10. oktobra 1910 št. 186 d. z.

C. kr. finančno ravnateljstvo.

V Ljubljani, dne 3. januarja 1911.

Vabilo k občnemu zboru

Strojne zadruge v Vipavi,

reg. zadr. z omejenim jamstvom

ki se vrši na podlagi § 32. zadr. pravil brez ozira na število udeležnikov

dne 2. svečana 1911 ob 3^{1/2} uri popoldne v pisarni, Hranilnice in posojilnice v Vipavi s sledečim

dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora.
2. Poročilo o delovanju ter event. razpustu zadruge.
3. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Preski,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 22. januarja 1911 ob 3. uri popoldne v društvenem domu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Zg. Tuhinju,

reg. zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 5. februarja t. l. ob 3. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

- zboru
1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru
 2. Poročilo načelstva.
 3. Potrjenje računsk. zaključka za l. 1910.
 4. Volitev načelstva.
 5. Volitev računskega pregledovalca.
 6. Poročilo o izvršeni reviziji.
 7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Ljudske hranilnice in posojilnice na Viču,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 5. februarja 1911 ob 11. uri dopoldne v župnišču

Dnevni red:

- zboru
1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
 2. Poročilo načelstva.
 3. Poročilo nadzorstva.
 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
 5. Volitev načelstva.
 6. Volitev nadzorstva.
 7. Prememba pravil.
 8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadr. članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice za Sv. Lenart pri Sedmih studencih in okolico,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bode vršil na Svečnico dne 2. februarja 1911 v gostilni pri „Majarcu“ v St. Lenartu ob polu 3. uri popoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo o delovanju in odobrenje računskega zaključka za leto 1910.
2. Razdelitev čistega dobička.
3. Volitev načelstva, računskega pregledovalca in njega namestnika.
4. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Boh. Bistrici,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,

ki se vrši dne 5. svečana 1911 popoldne ob 3. uri v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računa za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vljudno vabi člane

Načelstvo.